

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« 30 » 07 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Місто в європейській цивілізації домодерної доби»

для студентів

спеціальності: 032 Історія та археологія

освітнього рівня: Другого (магістерського)

освітньої програми: 032.00.01 Історія

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 3/88/20
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20 20 р.

Київ 2020

Розробник:

Михайловський Віталій Миколайович, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України.

Викладач

Михайловський Віталій Миколайович, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України

протокол № 6 від 21 січня 2020 року

Завідувач кафедри _____ (д.і.н., професор О. О. Салата)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032 Історія та археологія

_____. 2020 р.

Гарант освітньої програми _____ (_____)

Робочу програму перевірено

_____. 2020 р.

Заступник декана _____ (к.і.н., доцент В. М. Завадський)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «____»____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>«Місто в європейській цивілізації домодерної доби»</i>		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5 / 150	
Курс	5	
Семестр	9	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, в тому числі:	150	
Аудиторні	40	
Модульний контроль	10	
Самостійна робота	100	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Загальні компетентості навчальної дисципліни:

ЗК 1. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації;

ЗК 2. Вміння організувати творчі колективи з метою розв'язання комплексних міжпредметних проблем;

ЗК 3. Здатність застосовувати набуті знання та навички у практичних ситуаціях, виявляючи ініціативу та підприємливість;

ЗК 4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 5. Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.

ЗК 6. Здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.

ФК 1. Здатність виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію;

ФК 2. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних;

ФК 3. Вміння створювати тексти однією з іноземних мов з використанням термінів, які прийняті в фаховому середовищі;

ФК 4. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації;

ФК 8. Здатність відрізнити специфіку у підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;

3. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Глибокі знання в межах спеціалізації з позначенням новацій останнього часу.

ПРН 2. Знання специфіки розвитку історичного пізнання в конкретні історіографічні періоди, в тому числі й на сучасному етапі.

ПРН 3. Знання професійних норм в галузі історії та археології.

ПРН 4. Знання основних етапів наукового пошуку в галузі історії та археології та завдання кожного з них.

ПРН 5. Розуміння основних теоретичних та методологічних проблем сучасної історичної науки.

ПРН 9. Розуміння і здатність інтерпретувати основні завдання історичної та археологічної науки.

- ПРН 10.** Здатність пояснювати взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, оцінювати альтернативні варіанти інтерпретації основних тенденцій та особливостей історичного розвитку людства у певні історичні періоди.
- ПРН 11.** Здатність аналізувати взаємозв'язки між позицією професійного історика та пануючими у суспільстві поглядами на минуле.
- ПРН 13.** Здатність виявляти ініціативу, яка спрямована на збереження та управління культурною спадщиною.
- ПРН 14.** Здатність брати участь у здійсненні реальних дослідницьких проєктів.
- ПРН 15.** Здатність аналізувати явища та процеси світової історії з урахуванням сучасних теорій суспільного розвитку.
- ПРН 16.** Здатність визначати інформаційний потенціал конкретних історичних джерел при вирішенні певної наукової проблеми.
- ПРН 17.** Здатність досліджувати життя та діяльність конкретних людей з урахуванням досягнень сучасної біографістики.
- ПРН 18.** Здатність здійснювати експертизу пам'яток 8 матеріальної та духовної культури, в тому числі з метою їх подальшого використання в сфері туризму та рекреації.
- ПРН 19.** Здатність обґрунтувати мету та завдання власного дослідження з урахуванням актуальних проблем сьогодення.
- ПРН 20.** Здатність узагальнювати результати власного дослідження.

1. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1							
Тема 1. Феномен міста в історії.	14	2	2				10
Тема 2. Античні міста.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль 2							
Тема 1. Поява міст у X-XI ст. на території сучасної України.	14	2	2				10
Тема 2. Міста як центри удільних князівств у XI-XIII ст.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль 3							
Тема 1. Пізньосередньовічне місто XIV-XV ст. на українських землях.	14	2	2				10
Тема 2. Італійські міста-держави та їх вплив у тогочасному світі. Морські міста-республіки.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль 4							
Тема 1. Українські міста XVI-XVIII ст.	14	2	2				10
Тема 2. Київ у XVI-XVIII ст.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль 5							
Тема 1. Місто як адміністративний та економічний центр у XV-XVIII ст.	14	2	2				10
Тема 2. Місто як релігійний та освітній центр у XV-XVIII ст.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом	30	4	4				20
Усього	150	20	20				100

2. Програма навчальної дисципліни

I модуль

1. Феномен міста в історії (2 години).

1.1. Місто як соціокультурне явище від найдавніших часів до середини XVIII ст.

1.2. Функції міста.

Літ.: Вебер Макс. Город / Вебер Макс. История хозяйства. Город. Москва: Канон-Пресс-Ц, Кучково поле, 2001. с. 335-487; Hohenberg Paul M., Hollen Lees Lynh. The Making of Urban Europe 1000-1994. Cambridge MA: Harvard University Press, 1996. XII+436 p.

Ключові слова: місто, передмістя, столиця, регіональний центр.

2. Античні міста. (2 години)

2.1. Грецькі міста-держави та їх колонії на українських землях.

2.2. Рим – місто що стало імперією.

2.3. Столиці східного християнства.

Літ.: Крижицький Сергій, Зубар Віталій, Русяєва Анна. Античні держави Північного Причорномор'я // Україна крізь віки. Т. 2. Київ: Видавничий дім „Альтернативи”, 1998. 352 с.; Тацит Корнелій. Анналі. З часу відходу божественного Августа. Київ: Український письменник. 2013. 700 с.; Історія Візантії. Вступ до візантиністики / За ред. С. Сорочана і Л. Войтовича. Львів: Апріорі, 2011. 880 с.; Константин Багрянородный. Об управлении империей / Ред. Г. Литаврин, А. Новосельцев. Москва: Наука, 1991. 496 с.; Краутхаймер Рихард. Три христианские столицы. Топография и политика. Москва – Санкт-Петербург: Алетейя, 2000. 190 с.; Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття. Львів, 2001. XIX+250 с.; Берд Мері, S. P. Q. R. Історія Давнього Риму. Київ, 2019. 450 с.

Ключові слова: колонія, місто-держава, імперська столиця.

II модуль

3. Поява міст у X-XI ст. на території сучасної України. (4 години)

3.1. Генеза міст на території України.

3.2. Витоки Києва та формування Давньоруської держави.

Літ.: Котляр Николай. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси IX-XIII вв. Киев: Наукова думка, 1985. 184 с.; Сагайдак М., Мурашова В., Петрухин В. К истории градообразования на территории Древней Руси VI – первая половина XI века // История русского искусства: в 22 т. ; отв. ред. А. И. Комеч. – М.: Сев. паломник, 2007. Т. 1: Искусство Киевской Руси. с. 81-108; Толочко Петр. Древнерусский феодальный город. Киев: Наукова думка, 1989. 256 с.; Толочко Петр. Древний Киев. Киев: Наукова думка, 1983. 328 с.; Толочко Петро. Історична топографія стародавнього Києва. Київ, 1972. 219 с.

Ключові слова: племінний центр, торговий центр.

4. Міста як центри удільних князівств у XI-XIII ст. (4 години)

4.1. Київ – столиця держави чи регіону?

4.2. Формування регіонів довкола Чернігова, Володимира та Галича.

Літ.: Баран Олександр. Мешканці міських осередків у системі управління Галицько-Волинської держави // Княжа доба. Львів, 2013. Вип. 7. с. 81-94; Діба Юрій. Літописні свідчення про заснування міста Володимира наприкінці X століття: Володимир на Лузі чи Владімір на Клязьмі // Княжа доба. Львів, 2013. Вип. 7. с. 15-30; Котляр Николай. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волынской Руси IX-XIII вв. Киев: Наукова думка, 1985. 184 с.; Пастернак Ярослав. Старий

Галич. Археологічно-історичні дослідження у 1850-1943 рр. Івано-Франківськ: Плай, 1998. 348 с.; *Baran Aleksandr*. Rozwój sieci ośrodków grodowo-miejskich Księstwa Włodzimierskiego w XIII i pierwszej połowie XIV w. // *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Proferowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin* / Red. A. Sochacka, P. Jusiak. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014. s. 69-88; *Janeczek Andrzej*. System grodowo-terytorialny Rusi halickiej w źródłach późnego średniowiecza // *Lokalne ośrodki władzy państwowej w XI – XII wieku w Europie Środkowo – Wschodniej*. Wrocław, 1993. s. 143-157.

Ключові слова: *головне місто, столичне місто, регіональний центр.*

III модуль

3. Пізньосередньовічне місто XIV-XV ст. на українських землях.

(2 години)

5.1. Приклад Львова як міста на повному маґдебурзькому праві.

5.2. Приклад Кам'янця як прикордонного міста трьох націй.

Літ.: *Петров Микола*. Історична топографія Кам'янця-Подільського кінця XVII–XVIII ст. (Історіографія. Джерела). Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. 384 с.; Привілеї міста Львова (XIV-XVIII ст.) / Упор. *Мирон Капраль*. Львів, 2010. 544 с.; Привілеї національних громад Львова міста Львова (XIV-XVIII ст.) / Упор. *Мирон Капраль*. Львів, 2010. 576 с.; *Janeczek Andrzej*. Faktorie, powiaty i dwory. Trzy sfery miejskiego ruchu lokacyjnego na Rusi Czerwonej (XIII-XV wiek) // *Procesy lokacyjne miast w Europie Środkowo-Wschodniej. Materiały z konferencji międzynarodowej w Łądku Zdroju, 28-29 października 2002 roku* / Red. C. Buśko, M. Goliński etc. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2006. s. 421-445; *Janeczek Andrzej*. Polska ekspansja osadnicza w ziemi lwowskiej w XVI-XVI w. // *Przegląd Historyczny*. 1978. T. LXIX. Zesz. 4. S. 597-622; *Jurecko Andrzej*. Dokument lokacyjny Kamieńca Podolskiego // *Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu*. T. I. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000. s. 61-66; *Kiryk Feliks*. Z dziejów późnośredniowiecznego Kamieńca Podolskiego // *Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu*. T. I. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000. s. 67-109; *Szczerbic Paweł*. Ius Municipale, to jest prawo miejskie majdeburskie, nowo z łacińskiego i z niemieckiego na polski język z pilnością i wiernie przyłożone / Wyd. Grzegorz Kowalski. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2011. XXXVI+346 s.

Ключові слова: *міське самоврядування, маґдебурзьке право.*

4. Італійські міста-держави та їх вплив у тогочасному світі. Морські міста-республіки.

(2 години)

6.1. Генуя та її присутність на українських землях.

6.2. Венеція як ідеальна республіка.

6.3. Флоренція – центр світової комерції.

Літ.: *Карпов Сергей*. Итальянские морские республики и Юное Причерноморье в XIII-XV вв.: проблемы торговли. Москва, 1990. 336 с.; *Контарини Гаспаро*. О магистратах и устройстве Венецианской республики / Пер. с лат. М. Юсима. Санкт-Петербург, 2013. 222 с.; *Italy in the Age of the Renaissance 1300-1550* / Ed. *J. M. Najemy*. New York: Oxford University Press, 2004. XV+327 p.; *Campaniano Michele*. The Problem of Origins in Early Communal Historiography: Pisa, Genoa and Milan Compared // *Uses of the Written Word in Medieval Towns: Medieval Urban Literacy II* / Ed. *Marco Mostert, Anna Adamska* // *Utrecht Studies in Medieval Literacy*. Vol. 28. Turnhout: Brepols, 2014. p. 227-250; *Виллани Джованни*. Нова хроніка, или История Флоренции. Москва: Наука, 1997. 551 с.; *Мак'авелі Ніколло*. Флорентійські хроніки. Державець / Пер. з італ. Анатолія Перепаді. Київ: Основи, 1998. XXII+492 с.; *Goldthwaite Richard A*. The Economy of Renaissance Florence. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2009. XVIII+649 p.; *Italy in the Age of the Renaissance 1300-1550* / Ed. *J. M. Najemy*. New York: Oxford University Press, 2004. XV+327 p.; *Najemy John M*. A History of Florence 1200-1575. Blackwell Publishing, 2006. XI+515 p.

Ключові слова: *місто-республіка, торговий центр, місто-республіка, економічний центр.*

IV модуль

5. Українські міста XVI-XVIII ст.

(2 години)

7.1. Скільки міст було на українських землях у XVI-XVII ст.?

7.2. Якими були українські міста у XVI-XVII ст.?

Літ.: Білоус Наталія. Урбанізація Київського воєводства у XV-XVII ст.: основні етапи та особливості // *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Proferowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin* / Red. A. Sochacka, P. Jusiak. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014. s. 184-202; *Заяць Андрій*. Урбанізаційний процес на Волині в XVI - першій половині XVII століття. Львів: Добра справа, 2003. 205 с.; *Компан Олена*. Міста України в другій половині XVII ст. Київ: Видавництво Академії наук Української РСР, 1963. 390 с.; *Отамановський Валентин*. Вінниця в XIV-XVII століттях. Історичне дослідження. Вінниця: Континент-прим, 1993. 464 с.; *Заяць Андрій*. Міське суспільство Волині XVI – першої половини XVII ст. Львів, 2019. 650 с.; *Bogucka Maria*. Miasto i mieszczanin w społeczeństwie Polski nowożytnej (XVI-XVIII wiek) // *Czasy Nowożytne*. T. 22. Warszawa, 2009. s. 9-49; *Borek Piotr*. Kamieniec Podolski w świetle przekazów diariuszowo-pamiętnikarskich XVII wieku // *Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu*. T. I. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000. s. 159-180; *Szczygiel Ryszard*. Lokacje miast w Polsce w XVI wieku. Lublin, 1989. 358 s.

Ключові слова: місто, міщани, магдебурзьке право.

6. Київ та Львів у XVI-XVIII ст.

(2 години)

8.1. Від провінційного міста до Богохранимого граду: Київ у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.

8.2. Київ у складі Московської держави та Російської імперії.

8.3. Національні громада Львова у XVI-XVIII ст.

8.4. Передмістя Львова у XVI-XVIII ст.

Літ.: Білоус Наталія. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 360 с.; *Івакін Гліб*. Історичний розвиток Києва XIII – середини XVI ст. (історико-топографічні нариси). Київ, 1996. 272 с.; *Иконников Владимир*. Киев в 1654-1866 гг. Исторический очерк. Киев, 1904. IV+355 с.; Історія міста Києва з найдавніших часів до 1861 року. Наук.-допом. біблі-огр. покажчик у виданнях XVII ст. – 2000 р.: Т. I. Кн. 1. / Укладач Н. Дехтярьова. Київ: Інститут історії України, 2007. 412 с.; Каталог документів з історії Києва XV-XIX ст. / Упор. Геннадій Боряк, Наталія Яковенко. Київ: Наукова думка, 1982. 204 с.; Київ та його околиця в історії та пам'ятках / Ред. М. Грушевський. Київ: Державне видавництво України. 475 с.; *Попельницька Олена*. Історична топографія київського Подолу XVII – початку XIX ст. Київ: Стило, 2003. 304 с.; Привілеї міста Києва кінця XV – середини XVII ст. Дослідження. Тексти. / Упор. Наталія Білоус. Київ: Видавничий дім “Простір”, 2013. 296 с.; *Яковенко Наталія*. Символ “Богохранимого граду” у пам'ятках київського кола (1620-1640-ві роки) // Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст. Київ: Критика, 2002. с. 296-332; Атлас українських історичних міст. т. 1: Львів / За наук. ред. Мирона Капраля. – Київ: Картографія, 2014. 96 с. + 26 оригінальних карт, 11 карт-реконструкцій, 6 видів міста; *Долинська Мар'яна*. Історична топографія Львова XIV-XIX ст. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. 356 с.; *Долинська Мар'яна*. Львів. Простір на тлі мешканців. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 168 с.; *Заяць Орест*. Громадяни Львова XIV-XVIII ст.: правовий статус, склад, походження. Київ-Львів, 2012. 612 с.; *Капраль Мирон*. Власники нерухомості на львівських передмістях у другій чверті XVI ст. (за матеріалами чиншових реєстрів) // Вісник Львівського університету. Серія історична. Вип. 32. Львів, 1997. с. 188-198; *Капраль Мирон*. Національні громади Львова XVI-XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: Піраміда, 2003. 440 с.; Описи передмість Львова у XVI-XVIII ст. / Упор. А. Філонюк. Львів, 2014. 752 с.; *Łoziński Władysław*. Patrycyat i mieszczanstwo Lwowskie w XVI i XVII wieku. Lwów, 1902. VI+434 s.

Ключові слова: місто, міщани, магдебурзьке право, Поділ, національні громади, передмістя.

V модуль

7. Місто як адміністративний та економічний центр у XV-XVIII ст. (2 години)

9.1. Місто – центр адміністративно одиниці (воєводства, землі, повіту, староства).

9.2. Міські урядники – приклад Львова.

9.3. Що виробляли у містах у XVI-XVIII ст.?

9.4. Цехова організація виробництва – приклад Львова.

Літ.: *Заяць Андрій*. Судочинство в приватних містах Правобережної України у XVI – першій половині XVII століть // *Крізь століття*. Студії на пошану Миколи Крикуна з нагоди 80-річчя. Львів, 2012. с. 203-218; *Русина Олена*. Київська магдебургія: ювілейний комплект // *Русина Олена*. Студії з історії Києва і Київської землі. Київ, 2005. с. 137-152; *Русина Олена*. До проблеми початків київської магдебургії // *Русина Олена*. Студії з історії Києва і Київської землі. Київ, 2005. с. 153-171; *Петришак Богдана*. “Лицар пера і каламаря” – писар міста Львова Войцех Зимницький (1583-1639 рр.). Львів, 2011. 208 с.; *Сміт Адам*. Багатство народів. Київ, 2018. 850 с.; *Kapral Myron*. Urzędnicy miasta Lwowa w XIII-XVIII wieku. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2008. 420 s.; *Noga Zdzisław*. Krakowska rada miejska w XVI wieku. Studium o elicie władzy. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2003. 388 s.; Економічні привілеї міста Львова XV-XVIII ст., привілеї та статuti ремісничих цехів і купецьких корпорацій / Упор. *Мирон Капраль*. Львів, 2013. LI+816 с.; *Заяць Орест*. Оборона прав крамарських корпорацій Львова перед позацеховою конкуренцією в XVI ст. // *Scientia nihil est quam veritatis imago*. Studia ofiarowane Proferowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin / Red. A. Sochacka, P. Jusiak. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014. s. 354-364; *Капраль Мирон*. Люди корпорації: Львівський шевський цех у XVII-XVIII ст. Львів, 2012. 552 с.

Ключові слова: регіональний центр, органи влади, суди, урядники, ярмарок, ринок, склад, цех, ремісник.

8. Місто як релігійний та освітній центр у XV-XVIII ст. (4 години)

10.1. Місто як столиця єпархії.

10.2. Місто як центр релігійного культу.

10.3. Освітні заклади у містах Європи. Феномен університетського міста.

10.4. Українські міста як центри освіти

Літ.: *Вудс Томас*. Как католическая церковь создала Западную цивилизацию. Москва: Мысль, 2010. 280 с.; *Григорович-Барський Василь*. Мандри по святих місцях сходу з 1723 по 1747 рік. Київ: Основи, 2000. 768 с.; *Кальнофойський Афанасій*. Тератургимма [адаптований текст: <http://www.vostlit.info/Texts/rus15/Kalnofojskij/text.phtml?id=1496>]; *Прокон'юк Оксана*. Парафіяльне повсякдення: практика проповідництва в храмах Київської митрополії у другій половині XVIII ст. // *Повсякдення ранньомодерної України*. Історичні студії в 2-х томах. Т. 1: Практика, казуси та девіації повсякдення. Київ, 2012. с. 187-201; *Яременко Максим*. Київське чернецтво XVIII ст. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 304 с.; *Ульяновский Василий*. Выдубицкий чуда Архангела Михаила монастырь: История в лицах, памятниках архитектуры и церковного искусства. — К., 2009; *Kołpak Piotr*. Rola patronów Królestwa Polskiego w geografii sakralnej różnośredniowiecznego Krakowa // *Średniowiecze Polskie i Powszechne*. Т. 6(10). Katowice, 2014. s. 158-190; *Pelczar Roman*. Jezuiti w Kamieńcu Podolskim (1608-1773) // *Kamieniec Podolski*. Studia z dziejów miasta i regionu. Т. I. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, 2000. s. 193-213; *Вудс Томас*. Как католическая церковь создала Западную цивилизацию. Москва: Мысль, 2010. 280 с.; *Посохова Людмила*. „Академічна повсякденність” викладачів та учнів православних колегіумів України XVIII ст. // *Повсякдення ранньомодерної України*. Історичні студії в 2-х томах. Т. 1: Практика, казуси та девіації повсякдення. Київ, 2012. с. 141-186; *Рутенбург Виктор*. Итальянский город от раннего Средневековья до Возрождения. Ленинград: Наука, 176 с.; *Серяков Сергей*. Повсякденне життя єзуїтських шкіл України // *Повсякдення ранньомодерної України*. Історичні студії в 2-х томах. Т. 1: Практика, казуси

та девіації повсякдення. Київ, 2012. с. 141-186; *Шартъе Роже*. Письменная культура и общество. Москва: Новое издательство, 2006. 272 с.; *Шевченко Тетяна*. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверти XVI – середини XVII ст. Львів: Свічадо, 2005. (Серія: Studia rationis 1). 340 с.; *Яременко Максим*. «Академіки» та Академія. Соціальна історія освіти й освіченості в Україні XVIII ст. Харків: Акта, 2014. 534 с.

Ключові слова: столиця митрополії, столиця єпархії (дієцезії), міська парафія, мьський монастир, паломництво, святі місця, університет, колегіум, школа.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	59	-	59	-	59	-	59	-	59
Максимальна кількість балів: 295											
Розрахунок коефіцієнта: $60/295 = 0,203$											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студентів полягає в опрацюванні додаткової літератури та ресурсів присвячених питанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Список літератури та ресурсів для самостійного опрацювання:

1. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 4. Extra muros: город, общество, государство / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 354 с.
2. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 390 с.
3. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 2. Жизнь города и деятельность горожан / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 339 с.
4. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 3. Человек внутри городских стен / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 386 с.
5. *Григорович-Барський Василь*. Мандри по святих місцях сходу з 1723 по 1747 рік. Київ: Основи, 2000. 768 с.

6. *Компан Олена*. Міста України в другій половині XVII ст. Київ: Видавництво Академії наук Української РСР, 1963. 390 с.
7. *Крип'якевич Іван*. Русини властители у Львові в першій пол. XVI в. // Науковий збірник присвячений професорові Михайлові Грушевському учениками і прихильниками. Львів, 1906. с. 219-236.
8. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1756 – 1769 рр. / Упор. *Ю. Волошин*. Київ: Наш час, 2012. 576 с.
9. *Рутенбург Виктор*. Итальянский город от раннего Средневековья до Возрождения. Ленинград: Наука, 176 с.

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою проведення семестрового контролю є екзамен.

6.1. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Місто як соціокультурне явище від найдавніших часів до середини XVIII ст.
2. Функції міста.
3. Грецькі міста-держави та їх колонії на українських землях.
4. Рим – місто що стало імперією.
5. Столиця античних імперій у новій ері.
6. Столиці східного християнства.
7. Генеза міст на території України.
8. Витоки Києва та формування Давньоруської держави.
9. Київ – столиця держави чи регіону?
10. Формування історичних регіонів довкола Чернігова, Володимира та Галича.
11. Міста німецького типу в Європі.
12. Міста італійського типу в Європі.
13. Приклад Львова як міста на повному магдебурзькому праві на українських землях.
14. Приклад Кам'янця як прикордонного міста трьох націй.
15. Генуя та її присутність на українських землях.
16. Венеція як ідеальна республіка.
17. Флоренція – центр світової комерції.
18. Фронція - місце де народжувалися генії епохи Відродження.
19. Апостольська столиця Рим.
20. Паломництво до Єрусалиму в ранньомодерний час.
21. Скільки міст було на українських землях у XVI-XVII ст.?
22. Якими були українські міста у XVI-XVII ст.?
23. Національні громада Львова у XVI-XVIII ст.
24. Передмістя Львова у XVI-XVIII ст.
25. Від провінційного міста до Богохранимого граду: Київ у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.
26. Київ у складі Московської держави та Російської імперії.
27. Місто – центр адміністративно одиниці (воєводства, землі, повіту, староства).
28. Міські урядники – приклад Львова як соціальна група.
29. Що виробляли в містах у XVI-XVIII ст. на українських землях?
30. Цехова організація виробництва – приклад Львова.
31. Місто як столиця єпархії.
32. Місто як центр релігійного культу.
33. Освітні заклади у містах Європи. Феномен університетського міста.
34. Українські міста як центри освіти у XVI-XVIII ст.
35. Європейські культурні центри у XVI-XVIII ст.
36. Культурне життя в українських містах XVIII ст.
37. Міські національні громади у XVI-XVIII ст.
38. Шляхта у місті у XVI-XVIII ст.

7. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90–100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82–89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69–74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35–59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

8. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: **150 год.**

З них: лекції (20 год.), семінарські заняття (20год.), самостійна робота (100 год.),
модульний контроль (10год.).

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5	
	Л 1 (1 б.)	Л 2 (1 б.)	Л 3 (1 б.)	Л 4 (1 б.)	Л 5 (1 б.)	Л 6 (1 б.)	Л 7 (1 б.)	Л 8 (1 б.)	Л 9 (1 б.)	Л 10 (1 б.)
Лекції (теми, бали)	Л 1 (1 б.)	Л 2 (1 б.)	Л 3 (1 б.)	Л 4 (1 б.)	Л 5 (1 б.)	Л 6 (1 б.)	Л 7 (1 б.)	Л 8 (1 б.)	Л 9 (1 б.)	Л 10 (1 б.)
Семінар-ські заняття (теми, бали)	С 1 (11 б.)	С 2 (11 б.)	С 3 (11 б.)	С 4 (11 б.)	С 5 (11 б.)	С 6 (11 б.)	С 7 (11 б.)	С 8 (11 б.)	С 9 (11 б.)	С 10 (11 б.)
СР (бали)	СР до Т1(5)	СР до Т2(5)	СР до Т3(5)	СР до Т4(5)	СР до Т5(5)	СР до Т6(5)	СР до Т7(5)	СР до Т8(5)	СР до Т9(5)	СР до Т10(5)
Поточний контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарському, практичному, лабораторному занятті – 10									
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 25		Модульна контрольна робота – 25		Модульна контрольна робота – 25		Модульна контрольна робота – 25		Модульна контрольна робота – 25	
Підсумковий Контроль	Екзамен									

9. Рекомендовані джерела

1. *Александрович Володимир*. Західноукраїнські малярі XVI століття. Шляхи розвитку професійного середовища. Львів, 2000. 310 с.;
2. *Александрович Володимир*. Львівські малярі кінця XVI століття. Львів: Місіонер, 1998. 198 с.
3. *Білоус Наталія*. Тестаменти киян середини XVI – першої половини XVII століття. Київ: Видавничий дім “Простір”, 2011. 200 с.
4. *Верменич Ярослава*. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. Київ: Інститут історії України, 2011. 306 с.
5. *Вінниченко Оксана*. У правовому просторі «вірменської нації» Львова. Спадкування за заповітами: регламентація та процедура надання їм юридичної сили в XVII — першій половині XVIII ст. // Patrimonium. Студії з ранньомодерної історії Центрально-Східної Європи. Т.1: Ранньомодерна людина: Простір – влада – право XVI – XVIII століть / за ред. В. Михайловського і Я. Столицького. Київ – Краків: Laugus, 2015. с. 339-358
6. *Волошин Юрій*. Козаки і посполиті. Міська спільнота Полтави другої половини XVIII століття. Київ: К.І.С., 2016. 356 с.
7. *Вудс Томас*. Как католическая церковь создала Западную цивилизацию. Москва: Мысль, 2010. 280 с.
8. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 4. Extra muros: город, общество, государство / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 354 с.
9. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 1. Феномен средневекового урбанизма / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 390 с.
10. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 2. Жизнь города и деятельность горожан / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 1999. 339 с.
11. Город в средневековой цивилизации Западной Европы. Т. 3. Человек внутри городских стен / Ред. А. Сванидзе. Москва: Наука, 2000. 386 с.
12. *Григорович-Барський Василь*. Мандри по святих місцях сходу з 1723 по 1747 рік. Київ: Основи, 2000. 768 с.
13. *Жолтовський Павло*. Художнє життя на Україні в XVI-XVIII ст. Київ: Наукова думка, 1983. 180 с.
14. *Заяць Андрій*. Джерела поповнення населення міст у XVI - першій половині XVII ст. (Волинь і Центральна Україна) // *Scientia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Proferowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin / Red. A. Sochacka, P. Jusiak. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2014. s. 655-667.*
15. История Киева: В 3-х тт. Киев: Наукова думка, 1982. Т. 1: Древний и средневековый Киев. 408 с.
16. Історія української культури у п'яти томах. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть. Київ: Наукова думка, 2001 (текст на <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>).
17. *Капраль Мирон*. Національні громади Львова XVI-XVIII ст. (соціально-правові взаємини). Львів: Піраміда, 2003. 440 с.
18. *Компан Олена*. Міста України в другій половині XVII ст. Київ: Видавництво Академії наук Української РСР, 1963. 390 с.
19. *Крип'якевич Іван*. Русини властители у Львові в першій пол. XVI в. // Науковий збірник присвячений професорові Михайлові Грушевському учениками і прихильниками. Львів, 1906. с. 219-236.
20. Місто Полтава в Румянцевському описі Малоросії 1756 – 1769 pp. / Упор. Ю. Волошин. Київ: Наш час, 2012. 576 с.
21. *Рутенбург Виктор*. Итальянский город от раннего Средневековья до Возрождения. Ленинград: Наука, 176 с.
22. *Сас Петро*. Феодальные города Украины в конце XV – 60-х годах XVI в. Киев: Наукова думка, 1989. 232 с.
23. *Сердюк Ігор*. Полкових городів обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. Полтава: АСМІ, 2011. 304 с.
24. *Сердюк Ігор*. Маленький дорослий. Дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. Київ, 2018. 450 с.
25. Социальная природа Средневекового бюргерства XIII-XVIII вв. Москва: Наука, 1979. 240 с.

26. *Стоклицкая-Терешкович Вера*. Основные проблемы истории Средневекового города X-XV веков. Москва: Издательство социально-экономической литературы, 1960. 350 с.
27. *Стоклицкая-Терешкович Вера*. Очерки по социальной истории немецкого города в XIV-XV веках. Москва-Ленинград: Издательство Академии Наук СССР, 1936. 340 с.
28. *Уваров Павел*. Франция XVI века. Опыт реконструкции по нотариальным актам. Москва: Наука, 2004. 511 с.
29. Шевченко Ігор. *Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття*. Львів, 2001. XIX+250 с.
30. *Boguska Maria*. Miasto i mieszczanin w społeczeństwie Polski nowożytnej (XVI-XVIII wiek) // *Czasy Nowożytne*. T. 22. Warszawa, 2009. s. 9-49.
31. *Camporiano Michele*. The Problem of Origins in Early Communal Historiography: Pisa, Genoa and Milan Compared // *Uses of the Written Word in Medieval Towns: Medieval Urban Literacy II* / Ed. *Marco Mostert, Anna Adamska* // *Utrecht Studies in Medieval Literacy*. Vol. 28. Turnhout: Brepols, 2014. p. 227-250.
32. *Haemers Jelle*. Urban history of the medieval Low Countries: research trends and new perspectives (2000-10) // *Urban history*. Vol. 32 (2). 2011. p. 345-354
33. *Hohenberg Paul M., Hollen Lees Lynh*. *The Making of Urban Europe 1000-1994*. Cambridge MA: Harvard University Press, 1996. XII+436 p.
34. *Król-Mazur Renata*. *Miasto trzech nacji. Studia z dziejów Kamieńca Podolskiego w XVIII wieku*. Kraków: Avalon, 2008. 690 s.
35. *Macháček Jiří*. *The Rise of Medieval Towns and States in East Central Europe. Early Medieval Centres as Social and Economic System*. Leiden-Boston: Brill, 2010. XXII+562 p.